

Werkwijze
Lees- en/of Spellingproblemen
(dyslexie)

Inhoud

Inleiding.....	3
Ondersteunings-/zorgniveaus.....	3
Uitwerking per jaargroep	5
Groep 1/2.....	5
Groep 3.....	6
Groep 4.....	7
Groep 5 t/m 8.....	8
Diagnostisch onderzoek en dyslexieverklaring.....	11
Ondersteuning	11
Voorgezet onderwijs	12

Inleiding

In Nederland heeft ongeveer tien procent van de leerlingen op de basisschool moeite met lezen en spellen. Bij ongeveer drie procent van deze leerlingen is dit het gevolg van dyslexie. Het woord 'dyslexie' komt oorspronkelijk uit de Griekse taal. 'Dys' betekent 'beperkt' en 'lexie' betekent 'taal' of 'woorden'. Dyslexie is een leerstoornis die niet overgaat. Mensen met dyslexie blijven dus altijd problemen ondervinden bij het lezen en spellen. Gelukkig kunnen ze er in veel gevallen met gerichte ondersteuning en de juiste hulpmiddelen mee leren omgaan.

In dit protocol beschrijven wij hoe wij ons onderwijs, op proces- en taakniveau, zo goed mogelijk afstemmen op de leerlingen. Doelstellingen hierbij zijn:

- lees- en/of spellingproblemen te voorkomen door middel van preventief handelen;
- het bieden van handreikingen en richtlijnen om problemen in de lees- en/of spellingontwikkeling vroegtijdig te signaleren en mogelijk te verhelpen;
- het bieden van passende en effectieve begeleiding in situaties waar toch problemen ontstaan (interventie) om zo de kwaliteit van het lezen en spellen van de leerling te verhogen;
- iedere leerling te brengen tot een passend, acceptabel niveau van functionele geletterdheid.

Ondersteunings-/zorgniveaus

Binnen het dyslexieprotocol werken we met vier ondersteunings-/zorgniveaus op het gebied van lezen, leesproblemen en dyslexie.

Niveau 1: Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband

Niveau 2: Extra zorg door de leerkracht in de groep

Niveau 3: Specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door de leerkracht of leerkrachtondersteuner

Niveau 4: Diagnostiek en behandeling door een zorginstituut

Niveau 1

Met goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband kunnen bij een groot deel van de leerlingen lees- en spellingproblemen worden voorkomen.

De leerkracht op Woutertje Pieterse:

- werkt doelgericht, heeft een goed klassenmanagement;
- handelt effectief via directe instructie (taakgericht, expliciete instructie, oefenen op letter-, woord-, zins- en tekstniveau, schrijven van letters en woorden, herhaald aanbod, systematisch, aandacht voor feedback en motivatie);
- maakt effectief gebruik van een methode en roostert voldoende leertijd in (leeskilometers maken);
- weet hoe om te gaan met verschillen tussen leerlingen:
na de groepsinstructie gaat de groep de leerstof zelfstandig verwerken, waardoor de leerkracht tijd heeft om extra instructie te geven aan de leerlingen die dat nodig hebben. Deze instructie kan ook op een ander moment gedurende de dag gegeven worden. Dit wordt ook wel 'begeleide inoefening' genoemd.

- hanteert het directe instructiemodel: dagelijkse en periodieke terugblik, leerlingen nemen actief nieuwe kennis op en koppelen dit aan wat ze al weten, presentatie van nieuwe inhoud, begeleidde oefening van vaardigheden, individuele verwerking met regelmatige feedback: leerlingen worden zich bewust van hun eigen leerproces, waardoor ze steeds beter in staat zijn dat proces te sturen en zelfstandig te leren;
- maakt een groepsplanning en evalueert deze;
- biedt een stimulerende leeromgeving (rijk aanbod van interessante teksten, stilte, modelgedrag);
- werkt in een doorgaande lijn (aansluitend aanbod in groep 1 t/m 8 en aansluitend op het niveau van de kinderen).

Niveau 2

Herhaling van de instructie en extra oefenen moeten tot gevolg hebben dat de leerling weer volledig van het groepsniveau kan profiteren. Aandachtspunten voor verlengde instructie zijn:

- het doel van de verlengde instructie is het behalen van de groepsinstructie;
- herhaling, oefening en pre-teaching kenmerken dit niveau;
- dezelfde methode wordt gebruikt in de rest van de groep;
- er vindt minstens 15 minuten per dag verlengde instructie plaats;
- tijdens de verlengde instructie functioneert de groepsleerkracht sterk als model en laat de kinderen veel oefenen en toepassen.

Niveau 3

Voor een aantal leerlingen is extra intensivering van het lees- en spellingonderwijs nodig. De interventie is een aanvulling op de gewone les, waarbij de leerling ook verlengde instructie krijgt (niveau 2). Deze specifieke, verdiepende interventie wordt individueel of in een klein groepje aangeboden. Deze hulp wordt geboden door de groepsleerkracht of de leerkrachtondersteuner en vindt (minstens) drie keer 20 minuten per week plaats.

In niveau 3 wordt een individueel handelingsplan (IHP) opgesteld waarin beschreven wordt wat de interventie inhoudt en wat de tijdsinvestering is. Ouders worden van dit plan op de hoogte gebracht en hebben een actieve rol. Het IHP wordt regelmatig geëvalueerd en bijgesteld tot het gewenste niveau gehaald is.

Het moet voldoen aan de richtlijnen die gesteld worden in het Protocol Dyslexie van ONL, zodat een eventueel onderzoek en/of externe begeleiding mogelijk is (zie niveau 4).

Niveau 4

Als een leerling, ondanks alle hulp, op drie achtereenvolgende toetsmomenten voor technisch lezen (DMT) op E- én V-niveau presteert, kan hij/zij in aanmerking komen voor een dyslexieonderzoek. Alle criteria staan beschreven in het Protocol Dyslexie van Onderwijszorg Nederland (ONL). Deze criteria zijn aan verandering onderhevig. De Leer- en Ontwikkelspecialist van de school is op de hoogte van de actuele situatie.

Uitwerking per jaargroep

Groep 1/2

Kleuters leren vooral door spelen, ervaren en ontdekken. Op Woutertje Pieterse worden de kleuters gestimuleerd om de wereld te ontdekken vanuit hun persoonlijke beleving en ontwikkeling. Er zijn volop mogelijkheden voor differentiatie.

De leerlingen worden vanuit leerlijnen geobserveerd en de resultaten daarvan worden in KIIJK! geregistreerd.

Leesproblemen in groep 1/2

In de kleutergroepen kan nog niet gesproken worden over dyslexie omdat de leerlingen nog geen leesonderwijs gekregen hebben. Het taalaanbod wordt volledig geïntegreerd in de themaplanning. Toch kan in de kleuterperiode vastgesteld worden bij welke kinderen de ontwikkeling in geletterdheid dreigt te stagneren. Zo kunnen er leerlingen zijn die moeite hebben met het onthouden van de namen van hun klasgenootjes of het benoemen van kleuren. Ook het moeilijk vinden om te rijmen of versjes niet goed kunnen onthouden, zijn signalen die goed opgepikt moeten worden. Voor deze kinderen komt het erop aan dat er tijdig stappen worden ondernomen om latere lees- en spellingproblemen tegen te gaan.

Het is daarom belangrijk om in de kleutergroepen de ontwikkeling van geletterdheid goed in kaart te brengen en bij stagnatie extra begeleiding te bieden.

De leerkrachten van Woutertje Pieterse houden de spraak- en taalontwikkeling, de stem, het mondgedrag en het gehoor in de gaten. Bij twijfel adviseert de leerkracht de ouders om contact op te nemen met de logopediste. In groep 2 wordt door de logopediste de logopedische screening afgenomen. De schoolverpleegkundige doet o.a. een gehoor- en gezichtscontrole.

In groep 2 wordt gebruik gemaakt van de screening dyslexie.

Signalen van een niet goed verlopende taalontwikkeling zijn:

- een trage ontwikkeling van het spreken;
- woorden verkeerd uitspreken;
- slecht articuleren;
- het kind aarzelt (3-5 seconden) voordat het wat zegt;
- woorden omkeren;
- het kind heeft moeite met het leren van nieuwe woorden
- het kind heeft moeite met het benoemen van bekende zaken;
- het kind spreekt moeilijk verstaanbaar;
- het kind begrijpt aanwijzingen of vragen niet;
- het kind kan moeilijk aangeven wat hij wil of nodig heeft;
- het kind kan simpele aanwijzingen niet volgen.

Signalering in groep 1/2

Als de leerkracht (een van) bovenstaande signalen ziet, wordt dit besproken met de LOS (leer- en ontwikkelspecialist). Er wordt nagegaan of er sprake is van één van de volgende risicofactoren:

- een taalarme omgeving;

- onvoldoende beheersing van het Nederlands;
- gehoorproblemen;
- een taal-spraakstoornis;
- één of beide ouders hadden/hebben problemen met het leren lezen en spelling; het voorkomen van dyslexie in de familie;
- signalen die zijn bekend bij de peuterspeelzaal/kinderdagverblijf.

Acties bij zorg over de taalontwikkeling

Als de leerkracht zorgen heeft over de taalontwikkeling na observatie of toetsing, dan wordt er extra begeleiding geboden. Dit wordt beschreven in het groepsplan en besproken met ouders. Na een bepaalde periode zal dit ook met ouders worden geëvalueerd.

Interventies kunnen bestaan uit:

- individueel of in een klein groepje extra activiteiten in het kader van taalontwikkeling;
- het individueel (met tutor) volgen van het programma BOUW! Ouders oefenen hier thuis ook mee.

Voordat de oudste kleuter naar groep 3 gaat, bespreken de leerkrachten van groep 2 en 3 de ontwikkeling van de geletterdheid aan de hand van de resultaten van KIJK! en observaties. Aan de orde komen:

- letterkennis;
- fonemisch bewustzijn (auditieve analyse en synthese);
- lezen/schrijven;
- spraak-/taalontwikkeling;
- woordenschat;
- dyslexie in de familie;
- eventuele individuele handelingsplannen

Groep 3

In groep 3 wordt het alfabetische principe met behulp van een systematische leesmethode stap voor stap uitgelegd. Op Woutertje Pieterse wordt gebruik gemaakt van de taal/leesmethode Veilig Leren Lezen.

Leesproblemen in groep 3

In groep 3 wordt het fundament voor een goede leesvaardigheid gelegd. Om nauwkeurig en vlot te leren lezen, is het absoluut noodzakelijk dat leerlingen het alfabetisch principe begrijpen, namelijk dat gesproken taal uit klanken bestaat en dat letters naar klanken verwijzen. Begrijpt het kind dit niet, dan heeft dit meestal ernstige gevolgen voor het leren lezen.

Signalering in groep 3

Om de ontwikkeling in de gaten te houden worden de leerlingen van groep 3 na iedere kern (hoofdstuk) van de methode getoetst. Daarnaast worden de volgende niet-methodetoetsen* afgenomen:

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen)
- DMT (DrieMinutenToets)
- Spelling
- Begrijpend Lezen (aan het eind van groep 3)

Na elk meetmoment worden de toetsen geanalyseerd en wordt bekeken of een kind extra begeleiding nodig heeft. Deze hulp wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan of in de groepsplanning en besproken met ouders. Na ieder volgend meetmoment wordt gekeken of de begeleiding effect heeft gehad en of de hulp voortgezet moet worden. Het plan wordt daarna bijgesteld of afgesloten.

We streven ernaar dat alle kinderen aan het eind van groep 3 teksten zelfstandig kunnen lezen op E3-niveau of hoger.

Acties bij zorg over de lees- en spellingontwikkeling

Voor de kinderen die moeite hebben met de leerstof is een systematische en duidelijke instructie (uitleggen, voordoen en begeleiding bij het toepassen) onontbeerlijk. Het geven van verlengde instructie is belangrijk: het is duidelijk dat intensieve instructie in een klein groepje met meer interactie effectief is. Herhaling van de instructie en extra oefenen moeten tot gevolg hebben dat het kind weer volledig van het groepsniveau kan profiteren.

Het streven is om drie keer per week 20 minuten extra instructie- en oefentijd in te plannen. De interventie kan individueel of in kleine groepjes plaatsvinden.

Naast de interventies in de klas kunnen leerlingen extra oefenen met het programma Bouw! Ouders oefenen hier thuis ook mee.

Groep 4

Vanaf groep 4 neemt de complexiteit van het lees- en spellingproces toe. De aandacht verplaatst zich naar het lezen met begrip van verschillende tekstsoorten. Er wordt ook gelet op de leesmotivatie. Leerlingen zien het belang van lezen en schrijven in. Het uiteindelijke doel is dat alle leerlingen aan het eind van de basisschool geschreven taal kunnen en willen gebruiken om informatie te verwerken en kennis te verwerven om zo hun intellectuele mogelijkheden verder uit te breiden.

Op Woutertje Pieterse wordt vanaf groep 4 voor de leesontwikkeling gebruik gemaakt van de methode Karakter. Deze methode biedt leesonderwijs op maat.

Voor het vak begrijpend lezen wordt de methode Nieuwsbegrip XL gevolgd.

Voor de vakken taal en spelling worden de methoden Taal in Beeld en Spelling in Beeld gehanteerd.

Lees en/of spellingproblemen in groep 4

Bij sommige kinderen in groep 4 komen, al dan niet in combinatie met leesproblemen, spellingproblemen voor. De oorzaak hiervan kan liggen op het vlak van gebrekkige kennis van de klank-tekenkoppeling, beperkte kennis van spellingregels of onvoldoende inslijping van bepaalde

schrijfwijzen. Omdat woorden vaak traag gespeld worden, verlopen ook de schrijfactiviteiten traag. De leerlingen hebben dan moeite om de spellingregel toe te passen in hun eigen teksten en vinden het bovendien lastig om hun eigen spellingfouten te herkennen en te verbeteren. Ook hebben deze leerlingen veelal moeite met begrijpend lezen en schrijven. Als het technisch lees- en schrijfproces nog zoveel aandacht vraagt, is het moeilijk om de lijn van een verhaal vast te houden.

Signalering in groep 4

Binnen de taal- en spellingmethode worden de leerlingen na ieder blok getoetst waarbij de uitslagen zorgvuldig worden bekeken. Daarnaast worden de volgende niet-methodetoeten* afgenomen.

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen)
- DMT (DrieMinutenToets)
- Spelling
- Begrijpend Lezen

Na elk meetmoment worden de toetsen geanalyseerd en wordt bekeken of een kind extra begeleiding nodig heeft. Deze hulp wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan of in de groepsplanning en besproken met ouders. Na ieder volgend meetmoment wordt gekeken of de begeleiding effect heeft gehad en of de hulp voortgezet moet worden. Het plan wordt daarna bijgesteld of afgesloten.

We streven ernaar dat alle kinderen aan het eind van groep 4 teksten zelfstandig kunnen lezen op E4-niveau of hoger.

Acties bij zorg over de lees- en/of spellingontwikkeling

Bij leerlingen die moeite hebben met de leerstof wordt het onderwijsaanbod geïntensiveerd. Deze leerlingen hebben behoefte aan extra herhaling van de leerstof en soms is het nodig de leerstof in kleine stapjes aan te bieden. Dit betekent dat er verlengde instructie wordt gegeven en meer leer- en oefentijd. Om leerlingen gelegenheid te geven extra te oefenen gebruiken de leerkrachten aanvullende materialen vanuit en naast de methode. Deze materialen sluiten direct aan bij de lesstof uit de reguliere les.

Het streven is om drie keer per week 20 minuten extra instructie- en oefentijd in te plannen. De interventie kan individueel of in kleine groepjes plaatsvinden.

Naast de interventies in de klas kunnen leerlingen extra oefenen met het programma Bouw! Ouders oefenen hier thuis ook mee.

Groep 5 t/m 8

In de hogere groepen gaat de ontwikkeling van technisch lezen door. De aandacht verplaatst zich steeds meer van de techniek van het lezen naar het lezen met begrip van verschillende tekstsoorten.

Ook de ontwikkeling van de spellingvaardigheid gaat door in de groepen 5 t/m 8. De kinderen leren de regels van de werkwoordspelling en zijn redelijk in staat om leenwoorden correct te spellen. Niet alleen op woordniveau, maar ook op tekstniveau breidt hun vaardigheid zich uit. Ze kunnen

interpunctie toepassen, onderkennen hun spellingfouten en ontwikkelen een positieve houding ten aanzien van correct schriftelijk taalgebruik.

Naast het technisch kunnen ontsleutelen en begrijpen van een tekst met behulp van een scala aan vaardigheden en strategieën, spelen ook affectieve en sociale aspecten een belangrijke rol bij het lezen van een tekst. Daarbij staat de leesmotivatie in de schijnwerpers.

Ook de interesse en het inzicht van lezen en schrijven nemen toe. Leerlingen gaan het persoonlijk en maatschappelijk belang van goed kunnen lezen en spellen steeds sterker ervaren en krijgen beter inzicht in welke informatiebronnen ze kunnen gebruiken om hun kennis over de wereld te vergroten.

Op Woutertje Pieterse wordt in groep 4 t/m 8 voor de leesontwikkeling gebruik gemaakt van de methode Karakter. Voor het vak begrijpend lezen wordt de methode Nieuwsbegrip XL gevolgd. Voor de vakken taal en spelling worden de methoden Taal in Beeld en Spelling in Beeld gehanteerd.

Aan het eind van groep 6, 7 en 8 lezen de meeste leerlingen op E6- resp. E7- en plusniveau. Zij kunnen dan, wat de technische kant van het lezen betreft, vrijwel alle teksten aan. Het streven is om alle leerlingen aan het eind van groep 8 AVI-plus te laten halen.

Lees- en/of spellingproblemen in groep 5 t/m 8

Helaas worden niet alle lees- en/of spellingproblemen op jeugdige leeftijd als zodanig herkend. Kinderen kunnen moeilijkheden op allerlei manieren compenseren met hun intelligentie. Zij proberen bijvoorbeeld veel woordbeelden te onthouden. Zij steunen dan bij het lezen op hun visueel geheugen. Het lijkt of ze verklankend lezen, maar na verloop van tijd blijkt het lezen te berusten op visuele inprenting.

Ook kunnen fonologisch zwakke kinderen hun problemen met het verklanken wat compenseren en camoufleren door te steunen op hun grote woordenschat en hun kennis van de wereld. Hierdoor zijn zij vaardig in het hanteren van de context-leesstrategie en begrijpen ze toch wat er in de tekst staat. Spellingproblemen kunnen bij deze kinderen hardnekkig aanwezig blijven.

Signalering in groep 5 t/m 8

Binnen de taal- en spellingmethode worden de leerlingen na ieder blok getoetst waarbij de uitslagen zorgvuldig worden bekeken. Daarnaast worden de volgende niet-methodetoeten* afgenomen.

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen)
- DMT (DrieMinutenToets)
- Spelling

Vanaf eind groep 6 wordt ook het onderdeel werkwoordspelling getoetst.

- Begrijpend Lezen

Na elk meetmoment worden de toetsen geanalyseerd en wordt bekeken of een kind extra begeleiding nodig heeft. Deze hulp wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan of in de groepsplanning en besproken met ouders. Na ieder volgend meetmoment wordt gekeken of de

begeleiding effect heeft gehad en of de hulp voortgezet moet worden. Het plan wordt daarna bijgesteld of afgesloten.

Acties bij zorg over de lees- en spellingontwikkeling

Leerlingen met lees- en/of spellingproblemen in de bovenbouw hebben behoefte aan herhaling van de leerstof om nieuwe lees- en spellingmoeilijkheden aan te leren of om eerder verworven kennis te onderhouden. Dit betekent meer instructie, meer leertijd en meer oefentijd, zodat de leerling meer gelegenheid krijgt zich de stof eigen te maken en deze te automatiseren.

Er kunnen hulpmiddelen worden ingezet en compenserende maatregelen worden genomen. Deze hulpmiddelen en maatregelen moeten ervoor zorgen dat de leerlingen bij de overige vakken zo min mogelijk hinder ondervinden van hun lees- /spellingproblemen.

Hierbij valt te denken aan:

- extra tijd voor het maken van toetsen
- audio-ondersteuning voor teksten
- teksten op A3-formaat
- leesliniaal
- werken op papier in plaats van op een device (laptop of Snappet)
- vrijstelling van voorleesbeurten
- aanpassen van de beoordeling van spellingfouten
- compensatie, zoals bijv. een spellingcontrole op de computer of het mondeling afnemen van toetsen in plaats van schriftelijk

Dit is altijd maatwerk. Per leerling wordt bekeken wat helpend kan zijn.

Bij de inzet van compenserende hulpmiddelen bij toetsen is het goed om onderstaande punten in gedachte te houden:

1. Bij inzet van hulpmiddelen meet de toets niet meer precies dat waarvoor ze bedoeld is. Zo is de maat voor begrijpend lezen een combinatie van de mate van taalbegrip en de mate van technische leesvaardigheid. Bij compenseren voor de technische leesvaardigheid, bijvoorbeeld door het voorlezen van de tekst, verandert daarmee ook de interpretatie van de toetsscore voor begrijpend lezen.
2. De resultaten van leerlingen zijn bij aanpassingen niet meer af te zetten tegen een landelijke normgroep. Aanpassingen die wel zonder meer toegepast mogen worden, zonder dat de resultaten te sterk beïnvloed worden, zijn:
 - meer tijd geven om de toets te maken;
 - de toets in meerdere delen afnemen;
 - het vergroten van de te lezen tekst van A4 naar A3;
 - een toets van een lager niveau afnemen dan de standaardtoets van het afnamemoment, het toetsen op maat.

Als het uitbreiden van instructie- en oefentijd niet voldoende is om de leesvaardigheid te verbeteren is, indien mogelijk, verdere intensivering van het onderwijs noodzakelijk. Leerkracht en LOS stemmen met elkaar af wat de inhoud van de extra begeleiding is en hoe deze hulp systematisch wordt opgebouwd. De interventie is geen vervanging van de gewone lees- en spellingles, maar is daarop een aanvulling. Het streven is om drie keer per week 20 minuten extra instructie- en oefentijd in te plannen. De interventie kan individueel of in kleine groepjes plaatsvinden.

*Niet-methodetoetsen:

- AVI (Analyse van Individualiseringsvormen): het lezen van teksten. Met behulp van de speciaal hiervoor ontwikkelde toets kan het leesniveau worden vastgesteld. Het gaat hier enkel over de technische leesvaardigheid en geeft dus geen enkele indicatie over de mate waarin de lezer ook begrijpt wat hij leest.
- DMT (DrieMinutenToets): het lezen van woordrijen. Hier ligt de nadruk op de snelheid waarmee leerlingen afzonderlijke woorden kunnen verklanken.
- Spelling: de juiste schrijfwijze van mkm-woorden (medeklinker, klinker, medeklinker,), mmkm-woorden en mkmm-woorden met één lettergreep wordt getoetst. Vanaf groep 7 wordt ook het onderdeel werkwoordspelling getoetst.
- Begrijpend Lezen: de mate waarin een leerling in staat is vragen te beantwoorden over een gelezen tekst.

Diagnostisch onderzoek en dyslexieverklaring

Wanneer de bovengenoemde interventies niet leiden tot verbetering van het lees- en/of spellingniveau, is er mogelijk sprake van (ernstige, enkelvoudige) dyslexie. Dan kan een gekwalificeerd specialist worden ingeschakeld. De LOS begeleidt dit traject.

Externe hulp en ondersteuning

- Er kan een beroep gedaan worden op 1801 wanneer er wordt voldaan aan de criteria van het protocol dyslexie ONL. Dan wordt het onderzoek en evt. begeleiding bekostigd door de gemeente Leiden.
- Als niet wordt voldaan aan de criteria kunnen ouders particulier een onderzoek en evt. begeleiding (buiten schooltijd) regelen. De kosten komen dan ook voor rekening van de ouders. De school ondersteunt dit door de benodigde gegevens aan te leveren.
- Woutertje Pieterse heeft geen remedial teacher. Voor externe hulp kunnen ouders eventueel zelf een remedial teacher inschakelen. Deze hulp wordt dan buiten schooluren geboden. School is bereid om met deze persoon/instantie informatie te delen en te overleggen over de handelingsadviezen.

Ondersteuning

Wat kunnen ouders thuis doen?

- Let op signalen die laten zien dat er iets niet goed gaat (hoe gaat het met de uitspraak van woorden, begrijpt mijn kind een verhaaltje als ik dat voorlees, kan mijn kind de letters

geautomatiseerd benoemen, verloopt de leesontwikkeling vlot, is mijn kind gemotiveerd om te lezen).

- Overleg tijdig met school (moet er een aanvraag ingediend worden, heeft mijn kind compensatie nodig).
- Blijf uw kind stimuleren, motiveren en bemoedigen.
- Wees thuis met kleuters actief met taal door veel voor te lezen en daar samen over te praten, veel rijmspelletjes e.d. te doen.
- Oefen thuis met lezen: zorg voor een ontspannen sfeer waarbij het kind graag leest.
- Oefenen met Bouw!: thuis oefenen met Bouw! is een voorwaarde voor de inzet van dit programma op school.
- Letterster: thuis oefenen met Letterster is een voorwaarde voor de inzet van dit programma op school.

Voorgezet onderwijs

De overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs is voor elk kind, met of zonder dyslexie, een enorme verandering. Leerlingen met dyslexie lopen vaak vast op het hogere werktempo, het leren van vreemde talen en wiskunde en het feit dat er voor alle vakken meer gelezen moet worden.

Soms is dyslexie nog niet vastgesteld in het basisonderwijs. Dit kan komen doordat de leerling het tot dan toe zonder hulp heeft kunnen redden. Vaak zijn het kinderen met een groot compenserend vermogen die dankzij hun intelligentie en doorzettingsvermogen door het basisonderwijs zijn gekomen. De meeste van hen beschikken ook over een groter verbaal leervermogen waarmee zij hun zwakke technische leesvaardigheid hebben gemaskeerd. Bij 25% van de dyslectische leerlingen komt het pas in het voortgezet onderwijs aan het licht.

Tijdig oriënteren op scholen voor het voortgezet onderwijs is belangrijk. Hierdoor kunnen ouders vroegtijdig zien wat het dyslexiebeleid van een school is en of hun kind daar de juiste begeleiding kan krijgen.